

O największych ryzykach i błędach w udzielaniu, realizacji i rozliczaniu zamówień na roboty budowlane

XIX Konferencja Naukowo-Techniczna w Ciecchocinku (9 – 11 października 2013 r.) zorganizowana przez Ośrodek Wdrożeń Ekonomiczno-Organizacyjnych Budownictwa „PRO-MOCJA” pod honorowym patronatem Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych **Jacka Sadowego** oraz Przewodniczącego Komisji Infrastruktury Sejmu RP posła **Stanisława Żmijana** – poświęcona była analizie największych ryzyk i błędów popełnianych przez uczestników procesu inwestycyjnego, szczególnie w świetle ustawy Prawo zamówień publicznych.

Podczas trzech sesji wygłoszono dziesięć referatów. Pierwszą, którą poprowadził **dr inż. Janusz Traczyk**, Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Konferencji, poświęcono omówieniu typowych błędów przy zawieraniu umów oraz symetrii odpowiedzialności stron umowy. Podkreślono, że w Polsce, zamawiający dążą do nadmiernego przeniesienia ryzyka na pozostałych uczestników procesu inwestycyjnego. Bardzo często jest ono nieadekwatne do przypisanego zakresu działań (np. wg propozycji zamawiającego wykonawca robót ma odpowiadać za kompletność i prawidłowość dokumentacji!!!). Zwrócono też uwagę na problem wyboru właściwego wykonawcy robót w świetle nowelizacji przepisów ustawy Pzp z 12 października 2012 r., w szczególności na brak odpowiednich narzędzi i instrukcji dla zamawiającego, jak praktycznie stosować nowe kryteria oceny wykonawców.

Podczas drugiej sesji poprowadzonej przez **dr. inż. Olgierda Siewicza**, Przewodniczącego Komitetu Ekonomiki Budownictwa ZG PZITB, a także Prezesa „WACETOB-u”, omówiono zasady oraz warunki budowy i modernizacji infrastruktury kolejowej wg modelu **Design – Build – Operate (Zaprojektuj – Wybuduj – Eksploatuj)**. Umożliwia on wybór jednego wykonawcy całego przedsięwzięcia. Ustosunkowano się też do przepisów Kodeksu cywilnego o gwarancji zapłaty za roboty budowlane wprowadzonych w życie 16 kwietnia 2010 r. Podkreślono, iż ustawodawca zastosował wobec dalszych podwykonawców ochronę prawną równorzędną jak dla wykonawcy. Przy omawianiu problemów rozliczania umów o roboty budowlane i dochodzenia rozliczeń, wskazano, że istotą dobrze zawartych kontraktów jest zachowanie równowagi przy formułowaniu praw i obowiązków stron oraz równomierne rozłożenie ryzyka między zamawiającego a wykonawcę. Zwrócono uwagę na przepisy art. 55 ust. 1 „dyrektywy klasycznej” 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych, zgodnie z którymi instytucja zamawiająca, przed odrzuceniem oferty wydającej się rażąco niską, zwraca się na piśmie do wykonawcy o wyjaśnienie składowych elementów tej oferty (m.in. wyliczenia ceny). Wskazano, że w przypadku robót budowlanych w zamówieniach publicznych są dwa typy zapłaty wynagrodzenia należnego wykonawcy – kosztorysowe oraz ryczałtowe, które muszą być inaczej badane pod kątem rażąco niskiej ceny.

Trzecią sesję prowadzoną przez **Zbigniewa Boczka**, Wiceprezesa Stowarzyszenia Inżynierów Doradców i Rzeczoznawców (SIDiR), rozpoczęto od wykazania na przykładzie amerykańskich badań, że skutkami nadmiernych oszczędności w fazie projektowania są kosztowne zmiany w trakcie realizacji projektu, zwiększone koszty inwestycyjne oraz zawyżone koszty eksploatacji i użytkowania obiektu. Przedstawiono m.in. wyniki analizy przedsięwzięć drogowych i mostowych, z których wynika, że średni koszt dokumentacji technicznej projektów drogowych wynosi 1,96% kosztów całego przedsięwzięcia, a projektów mostowych 7,61%. Podkreślono, że jedną z metod wyboru najlepszego, a niekoniecznie najtańszego projektanta, może być zastosowanie Quality Based Selection (wybór na podstawie jakości). Podczas tej sesji zaprezentowano też wiele praktycznych przykładów przyczyn konfliktów między zamawiającymi a wykonawcami robót. Są to m.in.:

- zła jakość dostarczonej wykonawcy dokumentacji projektowej, którą zamawiający opisał przedmiot zamówienia;
- duża zależność inżyniera kontraktu od zamawiającego;
- niejednoznaczne i mało precyzyjne zapisy w Umowach Kontraktowych, Specyfikacjach Istotnych Warunków Zamówienia (SIWZ) oraz Szczegółowych Specyfikacjach Technicznych Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych (SSTWiORB);
- nieprecyzyjne, zbyt ogólne zapisy kontraktowe dotyczące Przejściowych Świadczeń Płatności.

Z dużą dozą pesymizmu odniesiono się do zmian w procedurze selekcyjnej zamówienia publicznego, która aktualnie składa się z dwóch odrębnych badań: podmiotowego wykonawców (nowy przepis Pzp art. 22 ust. 5) oraz badania ofert (jak dotychczas).

Obrady zakończyła długa dyskusja, która pozwoliła na sprecyzowanie wniosków. Oto niektóre z nich:

- należy upowszechnić generalną zasadę, iż duża efektywność realizacji zamówień jest możliwa tylko wtedy, gdy ryzyka są właściwie i równomiernie rozłożone na strony kontraktu;
- wskazuje się jednoznacznie na złe przygotowanie służb zamawiającego do prawidłowego stosowania procedur organizacji przetargów i wyboru wykonawcy, a następnie do kontroli realizacji robót i rozliczania kosztów budowania;
- ze względu na bardzo duży front inwestycyjny, a tym samym dużą liczbę spraw spornych sędziowie powinni podnosić kwalifikacje obejmujące zagadnienia dotyczące umów o roboty budowlane, zamówień publicznych, a także Prawa budowlanego (*w Polsce tradycyjnie obowiązuje model sędziego – generalisty*);

Podczas Konferencji wręczono nagrody laureatom XVI Rankingu Biur Kosztorysowych, w którym brano pod uwagę wyniki sprzedaży za 2012 r. Nagrodzone firmy to: Kosztorysowanie i Doradztwo Inwestycyjne „ANGRA” s.c. – Warszawa; „BUD-MAR”, Bogumił Stanisławek – Łódź; K. I. FIĄCEK Izabela Fiącek – Wrocław.